

ظرفیت نظام بانکی چین برای انجام مبادلات دوجانبه در شرایط تحریم

گزارش سیاستی شماره ۹۸۰۸۰۱

آبان ۱۳۹۸

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا
وَأَنهَاكَ فِي رِجَاكَ مَا (بِاخْلَاصِ نِيَّتِكَ) جِهَادُكَ كُنْتُمْ،
قَطْعًا بِرِجَاكَ خُودِ، هِدَايَتُنَا نَحْنُ نَحْنُ

ظرفیت نظام بانکی چین برای انجام مبادلات دوجانبه در شرایط تحریم

ظرفیت نظام بانکی چین
برای انجام مبادلات دوجانبه در شرایط تحریم

گزارش سیاستی شماره ۹۸۰۸۰۱ - ویرایش اول

تهیه شده در شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی

گروه موضوعی: اقتصاد بین الملل

تهیه کننده: حسین عطااللهی

آبان ۱۳۹۸

معرفی شبکه

شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی یک کانون تفکر با مأموریت «اثرگذاری بر تصمیمات مسئولین و دستگاه‌ها به منظور تحقق الگوی اقتصاد مقاومتی در کشور» است که در سال ۱۳۹۵ فعالیت رسمی خود را آغاز نمود.

شناسایی شبکه مسائل در هر حوزه، طراحی راهکار برای حل مسائل احصاء شده و هم‌اندیشی جهت ارزیابی و تدقیق آن، بررسی تجربیات جهانی، طرح مباحث در فضای نخبگانی و رسانه‌ای و پیگیری راهکارهای ارائه شده از دستگاه‌ها و مسئولین مرتبط به منظور اتخاذ تصمیمات لازم، از جمله فعالیت‌هایی است که در شبکه انجام می‌شود.

علاقه مندان می‌توانند از طریق سایت Moqnet.ir با شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی در ارتباط باشند و نظرات، پیشنهادات و انتقادات خود را در خصوص این گزارش و همچنین سایر فعالیت‌های شبکه، ارائه نمایند.

۸..... خلاصه مدیریتی

بخش اول

۱۰..... مقدمه و بیان مسئله

بخش دوم

۱۲..... حجم مبادلات مالی روزانه ایران و چین

بخش سوم

۱۴..... بررسی نظام بانکی چین جهت همکاری دوجانبه

بخش چهارم

۱۸..... بانک‌های چینی منتخب بر اساس معیارهای ۵ گانه

بخش پنجم

۲۲..... نظام پرداخت بین بانکی فرامرزی چین

خلاصه مدیریتی

با اعمال تحریم‌های پولی و بانکی از جانب آمریکا علیه ایران، مبادلات تجاری ایران با کشورهای طرف تجاری به سختی و با هزینه‌های بالا انجام می‌شود. تحریم‌ها و تهدیدات آمریکا موجب شده است بسیاری از بانک‌های مطرح و بزرگ بین‌المللی به دلیل حضور در بازارهای مالی آمریکا و وابستگی به نظام پرداخت دلاری، از ادامه همکاری با ایران واهمه داشته باشند. در این شرایط، لازم است تدابیر ویژه و خلاقانه در راستای بی اثر کردن تحریم‌ها اندیشیده شود؛ به گونه‌ای که همکاری بانکی ایران با کشورهای طرف تجاری، در بسترهای مستقل از نظام پرداخت دلاری صورت بگیرد.

بررسی‌ها حاکی از آن است که بانک‌های مختلف در کشورها، الزاما در فضای نظام دلاری فعالیت نمی‌کنند و همه آنها، به چرخه دلاری دسترسی ندارند. همچنین اکثر این بانک‌ها، فعالیت ارزی بین‌المللی مرتبط با بازارهای مالی آمریکا انجام نمی‌دهند. در واقع بخش قابل توجهی از بانک‌ها در کشورهای مختلف، در فضای ارز ملی کشور خود فعال بوده و به نظامات پرداخت داخلی متصل هستند. در نتیجه در اکثر کشورهای طرف تجاری ایران، این امکان فراهم است که در صورت برآورده شدن برخی الزامات، با بانک‌ها بدون آنکه واهمه از تحریم‌های آمریکا و قطع دسترسی به چرخه دلار وجود داشته باشند، وارد تعامل شد.

به طور کلی، در صورتی که یک بانک خارجی عملیات مستقیم دلاری انجام ندهد، سهامش در بازارهای آمریکا عرضه نشده باشد و سهامدار خارجی (به خصوص آمریکایی) نداشته باشد، می‌تواند شرایط اولیه برای برقراری ارتباط و همکاری مالی با ایران را داشته باشد. امکان تحریم چنین بانک‌هایی پایین است و حتی در صورت تحریم شدن، مشکلی برای ادامه فعالیتشان به وجود نمی‌آید.

کشور چین یکی از کشورهایی است که طی سال‌های اخیر، از شرکای اصلی تجاری ایران بوده است. آمار تراکنش روزانه با این کشور نشان می‌دهد مبادلات مالی ایران و چین، از طریق بانک‌های کوچک و متوسط این کشور که ویژگی‌های گفته شده را دارا هستند، امکانپذیر است. در واقع برای مبادله با چین، نیاز به تعامل با بانک‌های بزرگ این کشور که امکان تحریم آنها توسط آمریکا وجود دارد، نیست.

تحقیقات میدانی نشان می‌دهد حداقل ۱۸ بانک فعال در کشور چین وجود دارد که ایران می‌تواند برای مبادلات روزانه با چین، با آنها همکاری نماید. همچنین از طریق سیستم CIPS چین، ایران می‌تواند مبادلات بانکی خود با این کشور و حتی دیگر کشورهای فعال در این سیستم را مستقل از سوئیفت مدیریت نماید.

بخش اول

مقدمه و بیان مسئله

تحریم‌های پولی و بانکی آمریکا طی سال‌های اخیر، معاملات تجاری و مالی ایران با کشورهای طرف تجاری را پیچیده و پرهزینه کرده است. این تحریم‌ها موجب شده است بسیاری از بانک‌های مطرح و بزرگ بین‌المللی، به دلیل حضور در بازارهای مالی آمریکا و وابستگی به نظام پرداخت دلاری، از ادامه همکاری با ایران واهمه داشته باشند.

به عبارتی دیگر، بانک‌های بزرگ در کشورهای مختلف جهت انجام مبادلات بین‌المللی خود نیاز به دسترسی به چرخه دلار و سامانه سوئیفت دارند؛ لذا تهدید قطع دسترسی بانک‌ها به این چرخه از جانب آمریکا، همکاری آنها با ایران را با چالش مواجه کرده و تحت الشعاع قرار داده است.

با وجود این، بررسی‌ها نشان می‌دهد بانک‌های فعال در کشورهای جهان، الزاما در اکوسیستم دلاری فعالیت نمی‌کنند. بسیاری از این بانک‌ها به چرخه دلاری تحت نظارت آمریکا دسترسی ندارند و بخش قابل توجهی از آنها نیز فعالیت ارزی بین‌المللی مرتبط با بازارهای مالی آمریکایی انجام نمی‌دهند. در واقع به غیر از بانک‌های بزرگ در سطح جهان، سایر بانک‌های متوسط و کوچک، عمدتاً در فضای ارز ملی کشور خود و در سازوکارهای منطقه‌ای عملیات انجام می‌دهند و به سازوکار پرداخت داخلی محلی متصل هستند.

بنابراین با توجه به میزان تراکشن‌های مورد نیاز روزانه، در همه کشورهای طرف تجاری ایران، این امکان فراهم است که در صورت برآورده شدن برخی الزامات،

۱. بررسی‌های آماری نشان می‌دهد شناسایی چندین بانک کوچک و متوسط در هر کشور با توجه به حجم مبادلات مالی میان دو کشور، می‌تواند نیازهای ایران را برطرف کند و لذا الزامی به همکاری با بانک‌های بزرگ وجود ندارد.

همکاری با بانک‌ها حتی در شرایط تحریمی ادامه داشته باشد و توسعه یابد؛ بدون اینکه آن بانک واهمه از تحریم‌های آمریکا و قطع دسترسی به چرخه دلار داشته باشد. در واقع مطابق با بررسی‌های میدانی، در صورتی که یک بانک خارجی عملیات مستقیم دلاری انجام ندهد، سهامش در بازارهای آمریکایی عرضه نشود و سهامدار خارجی (به خصوص آمریکایی) نداشته باشد، شرایط اولیه برای برقراری ارتباط و همکاری مالی را دارد. در عمل، امکان تحریم چنین بانک‌هایی پائین است و حتی در صورت تحریم شدن نیز مشکلی برای آنها به وجود نمی‌آید؛ چرا که منافی از جانب همکاری با آمریکا، نصیب این قبیل بانک‌ها نمی‌شود.

بنابراین ضروری است جهت تقویت روابط پولی و بانکی بین‌المللی کشور، در گام اول، نظام بانکی و مالی کشورهای فعال در تجارت با ایران بررسی شود و بانک‌هایی که ویژگی‌های گفته شده را دارند و امکان همکاری و مبادلات مالی با ایران برای آنها فراهم است، شناسایی شوند. در گام‌های بعدی نیز از طریق نهادهای مسئول از جمله بانک مرکزی، شرایط و الزامات همکاری میان دو کشور فراهم گردد.

یکی از کشورهای اصلی طرف تجاری ایران، چین است که رتبه اول را در تجارت با ایران دارد. حجم مبادلات روزانه ایران با این کشور و همچنین تعدد بانک‌های فعال در چین که به نظام دلاری وابستگی ندارند، این امکان را فراهم می‌کند تا بتوان با کمترین هزینه حتی در شرایط تحریم، تجارت میان دو کشور مانند گذشته ادامه داشته باشد.

در این گزارش، بانک‌های چین از این منظر مورد بررسی قرار گرفته و آن دسته از بانک‌هایی که برای تسهیل تجارت میان دو کشور شرایط لازم را دارند، معرفی شده‌اند. ضروری است بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران با استفاده از لیست ارائه شده و پیگیری اقدامات لازم، شرایط توسعه همکاری مالی و بانکی میان دو کشور را فراهم نماید.

بخش دوم

حجم مبادلات مالی روزانه ایران و چین

برای سال‌های متوالی، کشور چین جزو شرکای اول تجاری ایران بوده است. تجارت با این کشور به طور میانگین حدود ۲۰ الی ۲۵ درصد از تجارت خارجی گمرکی ایران را تشکیل داده است. با وجود این، حجم مبادلات روزانه ایران و چین در حدی است که بانک‌های کوچک و متوسط نیز می‌توانند آن را پوشش دهند.

در جدول زیر میزان واردات، صادرات و تجارت کل گمرکی ایران و چین برای ۱۰ سال اخیر منتهی به سال ۱۳۹۷ آورده شده است. همچنین در این جدول میانگین روزانه صادرات، واردات و تجارت گمرکی میان ایران و چین نیز آورده شده است. به منظور به دست آوردن میانگین روزانه برای هر بخش، داده‌های آن بخش بر عدد ۲۸۶ تقسیم شده است. عدد ۲۸۶ تعداد روزهای کاری تجاری گمرک کشور است که در آن روزها، تجارت صورت گرفته و داده‌های مرتبط با آن به ثبت رسیده است. البته گمرک جمهوری اسلامی ایران نیز در اطلاعات منتشره خود، داده‌های روزانه واردات، صادرات ایران را به تفکیک کشورها آورده است؛ مقایسه نشان می‌دهد تفاوت محسوسی میان این دو سری داده وجود ندارد.

بر این اساس، میانگین روزانه صادرات، واردات و تجارت گمرکی ایران و چین برای ۶ سال اخیر به ترتیب در محدوده اعداد ۳۰، ۴۰ و ۷۰ میلیون دلار بوده است.

جدول ۱- حجم مبادلات سالانه و روزانه میان ایران و چین (واحد: میلیون دلار)

سال	صادرات گمرکی ایران به چین	واردات گمرکی ایران از چین	حجم تجارت گمرکی ایران و چین	میانگین صادرات روزانه گمرکی ایران به چین	میانگین واردات روزانه گمرکی ایران از چین	میانگین تجارت روزانه گمرکی ایران و چین
۱۳۸۸	۳,۱۲۶	۴,۸۴۶	۷,۹۷۲	۱۱	۱۷	۲۸
۱۳۸۹	۴,۵۷۱	۵,۸۰۴	۱۰,۳۷۵	۱۶	۲۰	۳۶
۱۳۹۰	۵,۵۵۷	۷,۴۴۳	۱۳,۰۰۱	۱۹	۲۶	۴۵
۱۳۹۱	۵,۵۱۳	۸,۱۸۱	۱۳,۶۹۵	۱۹	۲۹	۴۸
۱۳۹۲	۷,۴۵۸	۹,۷۸۷	۱۷,۲۴۵	۲۶	۳۴	۶۰
۱۳۹۳	۹,۳۸۹	۱۲,۷۳۳	۲۲,۱۲۲	۳۳	۴۵	۷۷
۱۳۹۴	۷,۶۷۷	۱۰,۴۷۷	۱۸,۱۵۴	۲۷	۳۷	۶۳
۱۳۹۵	۷,۸۵۳	۱۰,۷۵۳	۱۸,۶۰۶	۲۷	۳۸	۶۵
۱۳۹۶	۸,۷۶۲	۱۳,۲۳۶	۲۱,۹۹۸	۳۱	۴۶	۷۷
۱۳۹۷	۹,۲۸۸	۱۰,۴۱۴	۱۹,۷۰۲	۳۲	۳۶	۶۹

منبع داده‌ها: بانک مرکزی و گمرک جمهوری اسلامی ایران

بخش سوم

بررسی نظام بانکی چین جهت همکاری دوجانبه

نظام مالی و بانکی چین از گستردگی و تنوع بالایی برخوردار است. در این کشور بانک‌های متعددی با کارکردهای متفاوت وجود دارند که این گستردگی می‌تواند کمک بزرگی به تسهیل و توسعه روابط بانکی ایران و چین نماید. همچنین این کشور اقداماتی در راستای کاهش وابستگی به نظام دلاری در پرداخت‌های بین‌المللی خود انجام داده است که زمینه را برای همکاری بیشتر به ویژه در شرایط تحریم، فراهم می‌کند.

توسعه مبادلات یوانی در تجارت با کشورها و ایجاد زیرساخت‌ها و نظامات پرداخت یوانی، از جمله اقدامات این کشور بوده است. در این زمینه می‌توان به ایجاد سیستم پرداخت بین بانکی فرامرزی CIPS^۱ اشاره کرد. این سیستم که یک نظام پرداخت و پیام رسان مالی بین‌المللی است که در پرداخت‌های یوانی بین‌المللی چین با طرفین تجاری اش مورد استفاده قرار می‌گیرد.

بانک‌های چینی مستعد همکاری با ایران

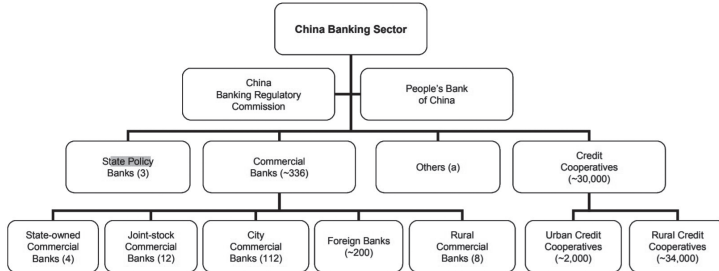
بخش بانکی چین شامل بانک‌های مختلفی است که در یک دسته بندی کلی به بانک‌های تجاری بزرگ، بانک‌های سیاستی، بانک‌های خارجی، بانک‌های سهام مشترک، بانک‌های تجاری شهری (یا استانی) و مؤسسات مالی روستایی تقسیم بندی می‌شود. در شکل زیر شمای کلی نظام بانکی چین آورده شده است.^۲

1. Cross-Border Interbank Payment System

2. <https://www.findevgateway.org/sites/default/files/mfg-en-paper-china-city-commercial-banks-opportunity-for-microfinance-delivery-2005.pdf>

taking financial institutions.

Figure 1: Chinese Banking Sector

Source: KMPG, 2005

China's banking sector, with end 2004 assets at \$3.8 trillion and \$1.5 trillion in domestic savings, is considerable and has been growing at compound annual

شکل ۱- نظام بانکی چین

بانک‌های تجاری بزرگ، بانک‌های سیاستی، بانک‌های سهام مشترک و بانک‌های خارجی به لحاظ حضور در بازارهای مالی بین‌المللی و فعالیت در سیستم دلاری و نوع ترکیب سهامداری آنها، شرایط مدنظر برای همکاری با ایران را ندارند. همچنین بانک‌ها و مؤسسات مالی روستایی نیز به دلیل میزان دارایی پایین، برای این تعامل مناسب نیستند. در نتیجه از میان مجموع این بانک‌ها، بانک‌های تجاری شهری یا استانی به لحاظ اندازه دارایی، موقعیت جغرافیایی (حضور در داخل چین) و شروط گفته شده شامل عدم فعالیت در چرخه دلار، وضعیت سهامداری و عدم حضور مؤثر در بازارهای آمریکایی، در وضعیت مناسبی جهت برقراری ارتباط با ایران قرار دارند. در صورتی که معیارها و شرایط گفته شده به طور جزئی بررسی شود، از میان این دسته از بانک‌ها می‌توان بانک‌های مستعد جهت همکاری را استخراج کرد.

تا سال ۲۰۱۵ حدود ۱۳۰ بانک تجاری شهری در چین شکل گرفته است. «کمیسیون تنظیم گری بانکی چین» به عنوان یکی از نهادهای ذیل بانک مرکزی این کشور، مسئول اعمال مقررات و نظارت بر فعالیت بانک‌ها در چین است. این کمیسیون تعداد ۹۱ بانک

تجاری شهری و منطقه‌ای دارای فعالیت مجاز را در سایت خود معرفی کرده است که در لیست زیر اسامی این بانک‌ها آورده شده است:

جدول ۲- بانک‌های تجاری شهری و منطقه‌ای چین

ردیف	نام بانک	ردیف	نام بانک	ردیف	نام بانک
1	Anshan City Commercial Bank	16	Commercial Bank Of Jiaozuo	31	Huangshi City Commercial Bank
2	Bank Of Beijing	17	Commercial Bank Of Luoyang	32	Huhhot City Commercial Bank
3	Bank Of Chongqing	18	Dan Dong City Commercial Bank	33	Huishang Bank
4	Bank Of Dalian	19	Daqing City Commercial Bank	34	Huludao City Commercial Bank
5	Bank Of Jiangsu	20	Deyang City Commercial Bank	35	Huzhou City Commercial Bank
6	Bank Of Nanjing	21	Dongying City Commercial Bank	36	Jiaxing City Commercial Bank
7	Bank Of Ningbo	22	Fushun Commercial Bank	37	Jilin City Commercial Bank
8	Bank Of Shanghai	23	Fuxin City Commercial Bank	38	Jin Zhou City Commercial Bank
9	Bank Of Tianjin	24	Fuzhou City Commercial Bank	39	Jingzhou City Commercial Bank
10	Baotou City Commercial Bank	25	Ganzhou City Commercial Bank	40	Jinhua City Commercial Bank
11	Cangzhou City Commercial Bank	26	Guilin City Commercial Bank	41	Jiujiang City Commercial Bank
12	Changchun City Commercial Bank	27	Guiyang commercial bank	42	Kunming City Commercial Bank
13	Changsha City Commercial Bank	28	Hangzhou City Commercial Bank	43	Laiwu City Commercial Bank
14	Chengde City Commercial Bank	29	Harbin City Commercial Bank	44	Langfang City Commercial Bank
15	Chengdu City Commercial Bank	30	Hengyang City Commercial Bank	45	Lanzhou City Commercial Bank

ردیف	نام بانک	ردیف	نام بانک	ردیف	نام بانک
46	Leshan City Commercial Bank	62	Shangrao City Commercial Bank	78	Xiawgfan City Commercial Bank
47	Liaoyang City Commercial Bank	63	Shaoxing City Commercial Bank	79	Xinxiangcity Commercial Bank
48	Liuzhou City Commercial Bank	64	Shengjing Bank	80	Yantai City Commercial Bank
49	Luzhou City Commercial Bank	65	Shenzhen Pingan Bank	81	Yichang City Commercial Bank
50	Mudanjiang City Commercial Bank	66	Shijiazhuang City commercial Bank	82	Yinchuan City Commercial
51	Nanchang City Commercial Bank	67	Taizhou City Commercial Bank	83	Yinkkou Commercial Bank
52	Nanning City Commerce Bank	68	Tang Shan Citycommercial Bank	84	Yueyang City Commercial
53	Ordos Commercial Bank	69	Tieling Commercial Bank	85	Yuxi City Commercial Bank
54	Panjin City Commercial Bank	70	Urumqi City Commercial Bank	86	Zhangjiakou City Commercial Bank
55	QILU Bank	71	Weifang City Commercial Bank	87	Zhejiang Chouzhou Commercial Bank
56	Qingdao City Commercial Bank	72	Wenzhou City Commercial Bank	88	Zhejiang Mintai Commercial Bank
57	Qinhuangdao City Commercial Bank	73	Wuhai City Commercial Bank	89	Zhejiang Tailong Commercial Bank
58	Qiqihar City Commercial Bank	74	Wuhan Urban Commercial Bank	90	Zhuzhou City Commercial Bank
59	Quanzhou City Commercial Bank	75	Xiamen City Commercial Bank	91	Zunyi City Commercial Bank
60	Qujing City Commercial Bank	76	Xiang Tan City Commercial Bank		
61	Rizhaocity commercial Bank	77	Xiaogan City Commercial Bank		

از میان بانک‌های ارائه شده در لیست بالا تعداد ۲۶ بانک غیرفعال و ۶۵ بانک در حال فعالیت هستند. بنابراین بانک‌های مناسب جهت همکاری مالی با ایران باید از میان این ۶۵ بانک انتخاب شوند.

بخش چهارم

بانک‌های چینی منتخب بر اساس معیارهای ۵ گانه

از میان ۶۵ بانک مستعد چینی که در بخش قبل جهت همکاری با ایران معرفی شدند، ضروری است بانک‌های منتخب بر اساس معیارهایی تعیین گردند. در ادامه این معیارهای در ۵ مورد معرفی و سپس بر اساس آن، بانک‌های منتخب چینی تعیین شده‌اند.

معیار اول: نداشتن فعالیت مؤثر در چرخه دلاری

اولین معیار مورد بررسی، نداشتن فعالیت مؤثر در چرخه دلار است. شیوه بررسی این معیار، بررسی دسترسی مستقیم بانک به سوئیفت است. در صورتی که یک بانک دسترسی و فعالیت مؤثری در سیستم سوئیفت نداشته باشد، نشان می‌دهد که آن بانک فعالیت ارزی بین‌المللی ندارد. برای بررسی دسترسی بانک‌های گفته شده به سیستم سوئیفت، از داده‌های پایگاه اینترنتی نشان مالی ترانسفر^۱ که در حوزه نقل و انتقال مالی بین‌المللی فعالیت دارد و راهنمایی‌های لازم را انجام می‌دهد، استفاده شده است.^۲ بر این اساس، تعداد ۲۶ بانک وجود دارد که عملیات سوئیفتی انجام نمی‌دهند.

معیار دوم: عدم حضور مؤثر در بازارهای آمریکا

بعد از استخراج ۲۶ بانک تجاری شهری که غیرسوئیفتی هستند، باید حضور این بانک‌ها در بازارهای آمریکا بررسی شود. نتایج بررسی حاکی از آن است که بانک‌های

1. <http://internationalmoneytransfers.org>

۲. این سایت بانک‌هایی که کد سوئیفتی دارند اما فعالیت ارزی انجام نمی‌دهند را به عنوان بانک‌های فعال در سوئیفت اعلام نمی‌کند. برخلاف پایگاه‌های دیگری از قبیل <https://www.swiftcodes.info/> که هر بانکی که کد سوئیفتی داشته باشد (فعال یا غیرفعال) را اعلام می‌کند.

تجاری شهری یا استانی چین که معرفی شدند، با هدف کمک به رشد اقتصاد منطقه‌ای چین راه‌اندازی شده‌اند. لذا این بانک‌ها فعالیت در خارج از چین ندارند و بنابراین در بازارهای آمریکایی نیز حضوری ندارند.

معیار سوم: وضعیت سهامداری

یکی از معیارهای مهم دیگر وضعیت سهامداری بانک‌ها است. بانک‌های تجاری شهری چین همگی دولتی بوده و بیش از ۷۵ درصد سهام آنها در اختیار دولت‌های محلی چین قرار دارد. این بانک‌ها حتی از نظر ترکیب سهامداران و پذیرش سهامداران غیردولتی نیز با محدودیت‌هایی مواجه هستند؛ به عنوان نمونه بیش از ۲۰ درصد از سهام آنها نمی‌تواند در اختیار بخش غیردولتی قرار بگیرد. حتی با ورود بخش غیردولتی به ترکیب سهامداران این بانک‌ها، امکان کنترل مؤثر بر فعالیت بانک وجود نخواهد داشت. به عبارتی دیگر، تمامی بانک‌های تجاری شهری با سطوحی از نفوذ دولت‌های محلی مواجه هستند.^۱

معیار چهارم: دسترسی به بازار بین بانکی و سیستم پرداخت حجیم یوانی

کارکرد بانک‌های تجاری شهری در چین همانند دیگر بانک‌های تجاری ملی و بزرگ این کشور است؛ در واقع این بانک‌ها عملیات پرداخت‌های خرد و کلان یوانی را نیز انجام می‌دهند. تفاوت بزرگ بانک‌های تجاری شهری فقط در خدمات منطقه‌ای آنها است که در استان‌هایی خاص شعبه دارند و در راستای اقتصاد منطقه‌ای که در آن مستقر هستند، تسهیلات دهی می‌کنند. اما در عین حال اکثر این بانک‌ها به سیستم CNAPS که به عنوان سامانه تسویه ناخالص آنی در پرداخت‌های حجیم یوانی فعالیت می‌کند، دسترسی دارند و می‌توانند عملیات یوانی بین بانکی انجام دهند. بنابراین در

1. https://www.amtdgroup.com/sites/default/files/reports/Section_China_City_Commercial_Banks_In_Search_For_New_Growth_Engine.pdf

استخراج بانک‌ها به این نکته توجه شده است که بانک‌هایی که دسترسی مستقیم به سیستم پرداخت پیشرفته ملی چین یا CNAPS دارند، انتخاب شوند.^۱

معیار پنجم: اندازه دارایی

معیار دیگری که بعد از بررسی بانک‌ها جهت تطابق با معیارهای گفته شده باید مدنظر قرار گیرد، اندازه دارایی بانک‌هاست که باید در سطح مورد قبولی باشد. به عبارت دیگر، بانک‌هایی که دارایی آنها بسیار پایین است، نمی‌توانند گزینه خوبی برای همکاری مالی باشند.^۲

۱۸ بانک منتخب چینی

با اعمال معیارهای گفته شده، از میان ۹۱ بانک موجود در جدول ۱، تعداد ۱۸ بانک انتخاب شده‌اند که می‌توانند برای همکاری با ایران مدنظر قرار گیرند:

جدول ۳- ۱۸ بانک منتخب چینی (آمار دارایی برای سال ۲۰۱۶)

ردیف	نام بانک	میزان دارایی (میلیون دلار)
1	Cangzhou City Commercial Bank	16,266
2	Chengde City Commercial Bank	13,510
3	Fuxin City Commercial Bank	21,606
4	Guilin City Commercial Bank	28,302
5	Huludao City Commercial Bank	8,607
6	Huzhou City Commercial Bank	5,500

۱. همان

2. PERLINK «<https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/cn/pdf/en/2017/08/2017-mainland-china-banking-survey.pdf>» <https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/cn/pdf/en/2017/08/2017-mainland-china-banking-survey.pdf>

ردیف	نام بانک	میزان دارایی (میلیون دلار)
7	Jiaxing City Commercial Bank	9,509
8	Jinhua City Commercial Bank	9,185
9	Langfang City Commercial Bank	29,959
10	Leshan City Commercial Bank	15,015
11	Liaoyang City Commercial Bank	16,674
12	Liuzhou City Commercial Bank	16,138
13	Luzhou City Commercial Bank	7,717
14	Quanzhou City Commercial Bank	13,161
15	Qujing City Commercial Bank	4,393
16	Shangrao City Commercial Bank	12,431
17	Taizhou City Commercial Bank	21,818
18	Zhangjiakou City Commercial Bank	23,798

بخش پنجم

نظام پرداخت بین بانکی فرامرزی چین

در سال‌های اخیر، چین در راستای ایجاد یک «نظام پرداخت فرامرزی مبتنی بر یوان» اقدام به راه اندازی نظام پرداخت بین‌المللی تحت عنوان CIPS نموده است. CIPS به عنوان یک زیرساخت مالی مهم در چین، خدمات پرداخت و تسویه‌های یوانی در معاملات فرامرزی را برای مؤسسات مالی فراهم می‌کند. سیستم CIPS با تصویب بانک مرکزی چین و توسط «شرکت خدمات پرداخت بین‌المللی چین» در سال ۲۰۱۵ راه اندازی شده است.^۱ این سیستم نیاز به بانک‌های تسویه‌ای یوانی برای معاملات یوانی را کاهش می‌دهد. همچنین مشکل نبود زیرساخت‌های پرداختی فرامرزی متناسب برای معاملات یوانی بین‌المللی را برطرف می‌کند.

طراحی این سیستم دو فاز داشته است. فاز اول در سال ۲۰۱۵ جهت تسهیل فرآیند پرداخت‌های خرد و کلان یوانی فرامرزی (تجارت فرامرزی یوانی، سرمایه‌گذاری مستقیم فرامرزی یوانی، تأمین مالی و رمیتنس (پرداخت‌های خرد) فرامرزی یوانی) راه اندازی شده است. فاز دوم نیز در سال ۲۰۱۷ با هدف ترویج استفاده بیشتر از یوان چین در معاملات بین‌المللی، رفع مشکل زمانی سیستم، افزایش ساعات کاری و ... توسعه داده شده است.^۲ این سیستم به عنوان جایگزینی برای سوئیفت در مبادلات یوانی عمل می‌کند، به لحاظ فنی امکانات زیر را فراهم می‌نماید:

- امکان تسویه ناخالص آنی برای افراد و مؤسسات مالی فرامرزی.
- یک نقطه دسترسی به RTGS داخلی چین از کانال بانک‌های مستقیم برای مؤسسات مالی خارجی خواهان عملیات یوانی.

1. <http://www.cips.com.cn/cipsen/7052/7046/index.html>

2. <http://www.cips.com.cn/cipsen/7052/7057/33773/index.html>

- تطبیق با استاندارد جهانی ISO20022 در پیام رسانی و کدگذاری پیام‌های مالی
- فرامرزی (همانند کارکرد سوئیفت).
- ارائه یک کد مخصوص به هر بانک مستقیم و غیرمستقیم جهت انجام پیام رسانی مالی.

نحوه دسترسی بانک‌ها به CIPS

بانک‌ها به دو شکل مستقیم و غیر مستقیم به CIPS دسترسی دارند و عملیات یوانی را انجام می‌دهند. بانک‌های مستقیم به عنوان مشارکت کننده اصلی، به این سیستم پرداخت متصل شده‌اند و نزد آن حساب تسویه دارند. این بانک‌ها مدیریت حساب برای دیگر شعبات خود و بانک‌های ثالث و پردازش مستقیم پرداخت‌ها با استفاده از سیستم‌های CIPS یا CNAPS را انجام می‌دهند.^۱

بانک‌های دیگر نیز می‌توانند به طور غیرمستقیم از کانال بانک‌های مستقیم به این سیستم پرداخت متصل شوند و عملیات یوانی انجام دهند. بانک‌های مستقیم نزد CIPS حساب دارند و پرداخت یوانی فرامرزی را به طور مستقیم از طریق این سیستم انجام می‌دهند. بانک‌های غیرمستقیم نزد CIPS حساب ندارند و از کانال بانک‌های مستقیم، عملیات یوانی را انجام می‌دهند. بدین ترتیب یک شبکه فراگیری از دسترسی‌های یوانی برای بانک‌هایی که بتوانند به سیستم CIPS متصل شوند، ایجاد شده است.^۲

قابلیت پیام رسانی CIPS

برخلاف سیستم سوئیفت که فقط یک پیام رسان مالی بین‌المللی است و برای مؤسسات مالی هیچگونه عملیات تسویه خالص (پایاپای، کلر)، تسویه ناخالص و یا نگهداری حساب انجام نمی‌دهد، سیستم CIPS هم سیستم پرداخت ناخالص آنی است^۳ و هم

1. <http://www.cdfund.com/wp-content/uploads/2012/11/IMR-January-2016-Vol.3-No.1.pdf>

۲. همان

۳. همان

عملیات پیام‌رسانی مالی را انجام می‌دهد. هر بانک عضو CIPS همانند سوئیفت یک کد پیام‌رسانی منحصر به خود را دارد.

استاندارد پیام‌رسانی سیستم CIPS مانند سوئیفت است و توسط سایر پیام‌رسان‌های مالی شناخته شده نیز قابلیت خوانده شدن و پردازش را دارد. در نتیجه سیستم پرداخت بین بانکی فرامرزی چین یک سیستم پیام‌رسان مالی موازی سوئیفت به حساب می‌آید.

بانک‌های مستقیم عضو این سیستم ۳۱ بانک هستند که همگی در خاک چین مستقرند یا شعبه دارند. همچنین تعداد ۸۴۷ بانک غیرمستقیم نیز از کشورهای مختلف جهان در این سیستم عضو هستند که از این تعداد ۵۶۰ بانک در آسیا (شامل ۳۶۵ بانک در سرزمین اصلی چین و الباقی در سایر نقاط آسیا)، ۱۰۵ بانک در اروپا، ۲۵ بانک در آمریکای شمالی، ۱۸ بانک در اقیانوسیه، ۱۶ بانک در آمریکای جنوبی و ۳۳ بانک در آفریقا قرار دارند.^۱

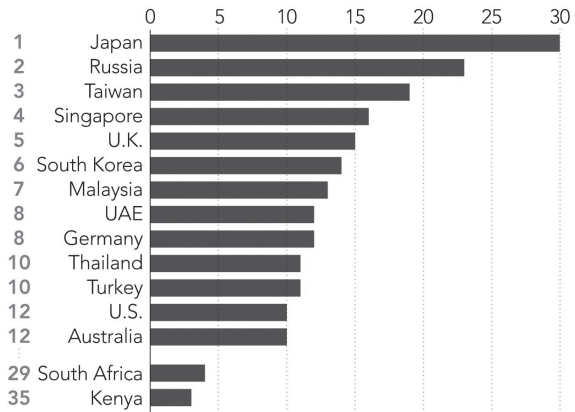
این سیستم تاکنون توانسته است صدها بانک از ۸۹ کشور و مناطق مختلف جهان را جذب کند. CIPS در سال ۲۰۱۸، ۲۶ هزار میلیارد یوان معادل ۳.۷۷ هزار میلیارد دلار پرداخت یوانی را پردازش کرده است. در شکل زیر کشورها و تعداد بانک‌هایی که از هر کشور به این سیستم پیوسته‌اند آورده شده است:^۲

1. <http://www.cips.com.cn/cipsen/7050/index.html>

2. <https://asia.nikkei.com/Business/Markets/Rise-of-the-yuan-China-based-payment-settlements-jump-80>

Number of banks accepting CIPS

(excluding for mainland China, Hong Kong, Macao)

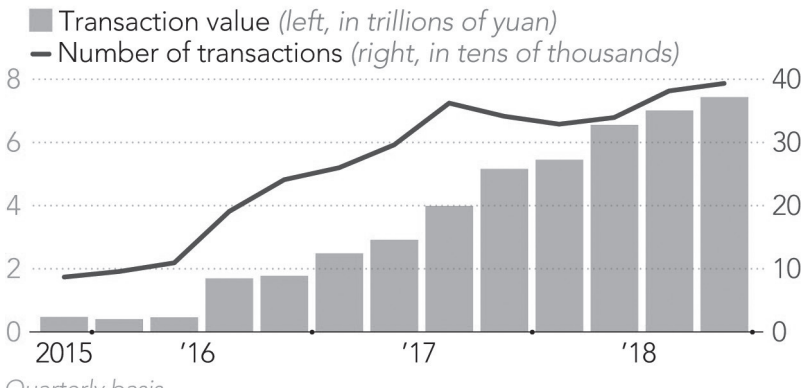

Figures include local branches of foreign banks

شکل ۲- بانک‌های متصل به CIPS در کشورهای جهان

در شکل زیر نیز تعداد تراکنش‌ها و حجم آنها در CIPS آورده شده است؛ در سال ۲۰۱۸ به میزان ۱,۴۴ میلیون تراکنش از طریق این سیستم صورت گرفته است^۱:

CIPS transactions are rapidly increasing

شکل ۳- میزان و تعداد تراکنش‌های انجام شده از طریق CIPS

1. <https://asia.nikkei.com/Business/Markets/Rise-of-the-yuan-China-based-payment-settlements-jump-80>

وضعیت بانک‌های منتخب چینی در تعامل با CIPS

از میان ۱۸ بانک تجاری شهری چین که در قسمت قبلی گزارش معرفی شدند، تعداد ۱۲ بانک به عنوان عضو غیرمستقیم به سیستم پرداخت بین بانکی فرامرزی چین دسترسی دارند که از این منظر، می‌توانند به عنوان گزینه‌های اولویت دار در همکاری با ایران قرار بگیرند:^۱

جدول ۴- بانک‌های متصل به CIPS از میان ۱۸ بانک منتخب چینی

ردیف	نام بانک
1	Fuxin City Commercial Bank
2	Guilin City Commercial Bank
3	Huludao City Commercial Bank
4	Huzhou City Commercial Bank
5	Jiaxing City Commercial Bank
6	Langfang City Commercial Bank
7	Leshan City Commercial Bank
8	Liaoyang City Commercial Bank
9	Liuzhou City Commercial Bank
10	Quanzhou City Commercial Bank
11	Taizhou City Commercial Bank
12	Zhangjiakou City Commercial Bank

1. <http://www.cips.com.cn/cipsen/7068/7081/index.html>

با توجه به اینکه سیستم پرداخت بین بانکی بین‌المللی راه اندازی شده توسط چین یک سیستم یوآنی بوده و بانک‌های متعددی از کشورهای مختلف در آن عضو شده‌اند، ضروری است ایران نیز تعدادی از بانک‌های داخلی مناسب را در همکاری با دولت چین برای عضویت در این سیستم معرفی نماید.

همچنین در صورتی که ایران بتواند از لیست ۱۸ بانک منتخب، ارتباط ویژه‌تری با ۱۲ بانک فعال در CIPS برقرار نماید، این امکان وجود دارد که علاوه بر فراهم شدن زمینه همکاری مستقیم ایران با این بانک‌ها، فعالیت یوآنی و انتقال وجه ایران به کشورهای ثالث طرف تجاری نیز تسهیل شود.

استقلال به معنای قهر کردن با کشورها نیست، به معنای ایجاد کردن
سدّی در مقابل نفوذ کشورها است که نتوانند منافع آن کشور را، منافع
ملت را تحت الشّعاع منافع خودشان قرار بدهند؛ این معنی استقلال است و
این مهم‌ترین هدف برای یک کشور است.

دیدار با فرماندهان و کارکنان نیروی هوایی ارتش - ۱۹ بهمن ۱۳۹۲

تهیه شده در شبکه تحلیلگران اقتصاد مقاومتی